

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. V. Catholica veritas testimoniis sanctorum Patrum confirmatur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

Eugenio IV. & tandem in Tridentino, sessione 13. cap. 1. ubi sic dicitur: *Docet Sancta Synodus, & aperte ac simpliciter profiteretur, in almo Sancta Eucharistia sacramento, post panis & vini consecrationem, Dominum nostrum Jesum Christum, verum Deum atque hominem, verè, realiter, ac substantialiter, sub specie illarum rerum sensibilibus contineri. Quibus verbis hæc res quatuor confutatur. Primum Ubiquitarum, asserentium Christum adesse in hoc sacramento, non virtute consecrationis, sed ubiquitatis corporis Christi. Secundum Sacramentarium, negantium Christum verè esse in hoc sacramento, sed tantum, ut in signo. Tertiò Calvinii, affirmantis Christum non esse in hoc sacramento realiter, sed solà fide apprehensum. Quartò Calvinistarum, dicentium Christum non esse in hoc sacramento substantialiter, sed per quandam virtutem accidentalem, quâ nobis conjungitur.*

ARTICULUS V.

Catholica veritas testimonio Sanctorum Patrum confirmatur.

PLura SS. Patrum testimonia, pro ejusdem veritatis confirmatione, adducunt Bellarminus, Valentia, Perronius, Coëffeteus, & alii; nos clariora & faciliora seligimus.

33 In primis ergo plures ex SS. Patribus docent, fideles sumere corpus & sanguinem Christi, non solùm ore mentis per fidem, sed etiam ore ipso corporis, & per veram & propriam comestitionem. Ita D. Augustinus libro 2. contra Adversarium legis & Prophetarum cap. 9. ubi ait: *Christum Jesum carnem suam nobis manducandam, bibendumque sanguinem dantem, fidei corde & ore suscipimus.* Et Leo sermone 6. de jejuniis septimi mensis, ubi hæc scribit: *Sic Sancta mensa communicare debetis, ut nihil prorsus de veritate corporis Christi & sanguinis ambigatis, hoc enim ore sumitur, quod fide creditur.* Item S. Gregorius Papa homil. 23. in Evang. explicans verba illa Exodi 12. *Fasciculum hyssopi tingere in sanguine qui est in limine, & aspergere ex eo superliminare, & utrumque postem, subdit: Sanguis Christi super utrumque postem ponitur, quando non solùm ore corporis, sed etiam ore cordis hauritur.*

34 Secundò SS. Patres docent, quod per Eucharistia perceptionem, Christus verè nobis commiscetur, & non per fidem tantum, sed etiam re ipsa nobis unitur. Sic enim loquitur Chrysostomus homil. 3. in Matth. *Semetipsum nobis commiscet, & non fide tantum, verum & ipse, nos suum efficit corpus.* Item Cyrillus Alexandrinus libro 10. in Joan. cap. 13. dicit, Non tantum rectâ nos fide & charitate sincera Christo spiritualiter conjungi, sed etiam corporaliter, communicatione carnis Christi, Christum in nobis habitare. Ibique unionem illam corporalem Christi cum fidelibus, quæ fit per usum Eucharistia, hoc exemplo declarat: *Quemadmodum (inquit) si quis igne liquefactam ceram, alia cera similiter liquefacta ita misuerit, ut unum quid ex utrisque factum videatur, sic communicatione corporis & sanguinis Christi, ipse in nobis est, & nos in ipso: non poterat enim aliter corruptibilis hæc natura corporis, ad incorruptibilitatem & vitam traduci, nisi naturalis*

vita corpus ei conjungeretur. Alio exemplo dicitur: *Quemadmodum parum fermenti, teste apostolo Corinth. 11. totam massam sibi similem reddit, sic etiam pus illud vivificum, in corpus nostrum ingreditur, & in se transfert atque commutat, siveque simile & mortale (futurum suo tempore) reddit.* Nihil enim est, quoad fieri potest, ut naturam nostram salutarem intra corpus admittat. Ibi etiam docet, oportere, ut sicut veritus cibos corporales ab Adamo comestus est, ita Christi corpus nobis corporaliter & intra viscera ipsa sumatur, adeoque non tantum mente per fidem, ut in damnum quod corpore fuerat inditum, per contrarium repellat actionem. Legatur totum illud caput quod nihil clarius dici potest contra errorem Calvinistarum, contententium spiritu tantum deum etiam corpore, à nobis percipi corpus & sanguinem Christi.

Tertiò, docent SS. Patres, sacramentum Eucharistia propter Christum in eo existentem, se adorandum: Sed non debet adorari, immo talis cultus esset idololatria, nisi Christum verè & realiter contineretur. Ergo SS. Patres censent Christum in sacramento Eucharistia verè & realiter contineri. Unde rectè Theodoretus dixit, hæc mysteria adorari, non quia significant, sed quia ea sunt quæ creduntur. Minor patet, immo cultus adorationis soli Deo exhibendus est. Major verò passim docetur à SS. Patribus, præsertim ab Augustino Epistola 110. cap. 27. ubi ait, quod fideles veniunt ad mensam, manducant, & bibunt. Idem asserit in Psalmo 21. Expolit. ubi illud, *Manducaverunt, & adoraverunt, sed expressius & plenius in Psal. 98. super illud, Adoravit bellum pedum ejus: ubi scabellum terram, & terram explicat carnem Christi, Quia in ipso carne hic ambulavit (inquit) & ipsam carnem nobis manducandam ad salutem dedit: nemo autem illam manducet, nisi prius adoraverit, inventum est quod adoratur tale scabellum pedum Domini, utrumque lumen non peccemus adorando, sed peccemus non adorando.* Et Ambrosius lib. 3. de Spiritu Sancto cap. 12. super eadem verba sicut: *Per scabellum terram intelligitur, per terram autem, caro Christi, quam & hodie in mysteriis adoramus.* Similiter dicit Chrysostomus homil. 3. in Epistola ad Ephes. ubi sic habet: *Adora, & manduca, & Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 5. mystag. hæc scribit: Accede ad calicem sanguinis illius, adorationem in modum. Unde Concilium Tridentinum sessione 13. cap. 5. latræ cultum promovere semper in Ecclesia recepto ei exhiberi docet.*

Nec solùm homines, sed & Angeli Christum in hoc sacramento adorant, & ad contemptum ipsius contremiscunt, ut dicit Chrysostomus variis in locis, præsertim libro 1. de Sacerdotio, ubi hæc scribit: *Per id tempus quo nimirum Sacerdos Missæ sacrificium offert, & Angeli Sacerdoti assident, & calicem panis & vini universus ordo clamores excitat, & locustarum vicinus, in illius honorem qui immoletur, & angelorum choris plenus est: id quod credere abunde licet, ex tanto illo sacrificio, quod tunc peragitur, & verò & commemorantem quandam auri, & diceret senem quandam, virum admirabilem, cui revelationum mysteria multa divinitus fuisset, sibi narrasse, se tale alium visum esse, quod habitum à Deo fuisse: ac per illud quidem tempus*

repente Angelorum multitudinem conspexisse (quatenus aspectus humanus ferre poterat) fulgentibus vestibus inducorum. altare ipsum circumdantium : denique sic capite inclinatum, ut si quis milites præfente Rege stantes videret. Ethomil. 3. contra Anomæos, versus finem : Tempore illo (inquit, non solum homines clamorem illum tremendum reddunt, sed etiam Angeli Domino genua flectunt, Archangeli rogant : habent sibi tempus ad id idoneum, habent sacram illam oblationem in favore. Itaque ut homines ramos olearum gerentes, movere Reges consueverunt, eoque arboris genere, misericordiam commemorant & humanitatem : sic Angeli tunc pro ramis oleaginis, corpus Domini ipsum protendentes, rogant pro genere humano, quasi dicant : pro his Domine rogamus, quos tu adeo dilexisti, ut pro eorum salute mortem obires, animam in cruce efflares : pro his supplicamus pro quibus ipse tuum largitus es sanguinem : pro his oramus, pro quibus corpus hoc immolasti. Similia docet D. Gregorius libro 4. dial. cap. 58. his verbis : Quis fidelium habere dubium possit, in ipsa immolationis hora, ad sacerdotis vocem celos aperiri, in illo Iesu Christi mysterio, Angelorum choros adesse, summa iuris sociari, terrena celestibus jungi, unum quoque ex visibilibus atque invisibilibus fieri.

Nec solum Angelos sponte adorare Christum positum in altari, sed etiam Demones cogi illum adorare, tradit Chrysostomus homil. citatâ contra Anomæos : Agitatos (inquit) Diaconus tempore illo adducit, & iuber caput tantum inclinare, atque illo corporis gestu supplicare.

Quartò, Sancti Patres æquiparant præsentiam Christi sub speciebus, illi quam habuit in locis in quibus non dubitatur fuisse substantialiter : puta Christum fuisse substantialiter in præsepio : At SS. Patres æquiparant præsentiam quam Christus habet in altari, ei quam habuit in præsepio : Chrysostomus enim in oratione de S. Philogonio hæc scribit : Si cum fide accesserimus, prædubio videbimus eum in præsepio iacentem : nam hæc mensa vicem explet præsepis : siquidem & hic ponitur corpus Dominicum, non quidem factis involutum, sicut tunc, sed undequaque Spiritu Sancto convestitur. At Magi quidem nihil aliud quam adorant : rident scilicet pura accesseris conscientia, permittimus ut sumas, & sumpto, domum abeas. Similia docet Theodoretus Ancyranus in oratione de Nativitate, recitata in Ephesino Concilio.

Item, Christus est verè & substantialiter in throno cæli : At idem Chrysostomus homil. 24. in 1. ad Corinthios versus finem, æquat præsentiam quam Christus habet in altari, ei quam habet in cælo, docetque per consecrationem sacerdotum mysteriorum Eucharistiæ, terram fieri quodammodo cælum, & hoc ipsum quod pretiosissimum est in cælo, in terra collocari. Verba ejus sunt : Hic terram tibi cælum facit hoc mysterium. Aperi ergo cæli portas, & perspice, & tunc videbis quod dictum est. Nam quod illic est omnium pretiosissimum & maxime honorandum, hoc ostendam tibi situm in terra. Sicut enim in regia id quod est omnium magnificissimum, non parietes, non tectum aureum, sed corpus Regis sedens in solio. Sed hoc tibi nunc licet videre in terra. Non enim Angelos, nec Archangelos, neque celos, & celos celorum, sed ipsum eorum ostendo Dominum. Vidisti quemadmodum quod est omnium præstantissimum & maxime honorandum vides in terra : neque solum vides, sed etiam tangis, sed etiam comedis, & eo accepto, domum reverteris.

Tom. V.

A Quintò, SS. Patres docent in mysterio Eucharistiæ reperiri plura divina omnipotentia miracula, ex quibus realis & substantialis corporis Christi præsentia sub speciebus sacris, manifestè colligitur. In primis enim dicunt esse miraculum omnipotentia Dei, quod Christi corpus jam toties & à tot hominibus manducatum, non sit consumptum. Ita Nyssen in oratione catechetica cap. 37. supra citato, ubi considerandum esse ait, quomodo possit unum illud corpus quod tam multis fidelium toto orbe semper distribuitur, totum esse in unoquoque, & ipsum in se totum manere. Et respondet id fieri virtute benedictionis, in illud transformatâ eorum qua apparent natura. Idem miraculum diserte commendavit Beatus Andreas Apostolus, qui (ut supra articulo secundum retulimus) Proconsuli Romano hortanti ut dijs suis immolaret, respondit : Ego omnipotenti Deo, qui verus & vivus est, quotidie immolo, non taurorum carnes, nec hircorum sanguinem, sed immaculatam agnem in altari, cujus carnes postquam omnis populus manducaverit, agnus qui sacrificatus est, integer perseverat, & vivus. At non esset miraculum, quod fide perceptum corpus Christi, non sit consumptum, nam fidei manducatio non potest destruere suum objectum : Ergo SS. Patres censent, corpus Christi, non solum spiritualiter, & per fidem, sed etiam verè & substantialiter, à fidelibus in Eucharistiæ usu manducari.

Deinde SS. Patres dicunt esse miraculum omnipotentia Dei, quod corpus Christi quod est in cælo, sit simul in terra, atque in ea varijs locis existat. Ita Concilium Nicænum primum, cap. de sacra mensa, Chrysostomus libro 3. de sacerdotio, ubi sic exclamat : O miraculum ! O Dei benignitatem ! qui cum Patre sursum sedet, eodem articulo temporis, omnium manibus pertractatur. Et homil. 2. ad populum Antiochenum, in fine : Elias melotem Discipulo reliquit : Filius autem Dei ascendens, carnem suam dimisit : sed Elias quidem exiit : Christus autem & nobis reliquit, & ipsam habens ascendit. Basilii in Liturgia : Veni ad sanctificandum nos, qui sursum Patri confides, & hic nobis invisibiliter coexistis. Demum Gregorius Nyssen orat. de Paschate : Sicut divinitas replet mundum, & tamen una est, ita innumerabilibus locis corpus Domini consecratur, & tamen unum Corpus est. At non est miraculum omnipotentia Dei, Corpus Christi esse in cælo realiter & corporaliter, & in terra per figuram & representationem : Ergo SS. Patres censent corpus Christi non mysticè, & figurativè, sed verè, realiter, & substantialiter in Eucharistia residere.

Item SS. Patres dicunt fuisse miraculum, quod Christus ferebat se manibus suis, quando dicebat, Hoc est corpus meum : At nullum esset miraculum ferre manibus suis symbolum sui representativum, hoc enim homines facere possunt : Ergo idem quod prius. Minor patet. Major verò probatur ex Augustino in Psal. 33. ubi tractans locum, ubi juxta Septuaginta legimus de Davide 1. Regum 21. ferebatur in manibus suis, subdit : Hoc fratres, quomodo fieri possit in homine, quis intelligat ? Quis enim portatur in manibus suis ? Manibus alienis potest portari homo ; manibus suis nemo portatur. Quomodo intelligitur, in ipso Davide secundum litteram non invenimus, in Christo autem invenimus ; ferebatur enim in manibus suis, quan-

Aa

quan-

quando commendans ipsam corpus suum ait, hoc est corpus meum, serebat enim illud corpus in manibus suis. Certè quemadmodum nihil hac oratione Augustini luculentius nec elegantius dici potuit, si Christus reipsa & substantialiter in Eucharistia præsens sit; ita nihil absurdius, aut ineptius proferri potuit, si sacramentum Eucharistiae sit tantum figura & symbolum corporis Christi, nullus enim est, qui suis manibus sui symbolum aut effigiem gestare non possit.

41. Præterea SS. Patres dicunt, esse miraculum soli divinæ omnipotentiae, non minus quam creationem cæli & terræ possibile, quod panis efficiatur corpus Christi: Sed ut panis efficeretur corpus Christi, metaphoricè tantum & symbolicè, non esset opus actione divinæ omnipotentiae propriâ, sufficeret enim sola relatio rationis, & institutio; quemadmodum non actione divinæ omnipotentiae, sed solâ relatione rationis, & institutione, Agnus Paschalis, Manna, Panes propositionis, & similia, repræsentabant corpus Christi: Ergo SS. Patres censent, panem per verba consecrationis, verè & substantialiter converti in corpus Christi. Minor pater, Major verò varijs SS. Patrum testimonijs ostenditur: Cyprianus enim scribit de cæna sic ait: Panis iste non effigie sed naturâ mutatur, omnipotentia Verbi factus est caro, &c. Nissenus orat. Catech. cap. 37. Deus hæc dat virtute benedictionis, in illud (corpus nempe Christi) transelementatâ eorum quæ apparent naturâ. Ambrosius lib. 4. de sacram. cap. 4. querit, quomodo fidei persuaderi possit quod accipiat corpus Christi? Et respondet id fieri, quia omnipotenti Verbo Dei, panis incipit esse corpus Christi, qui ante consecrationem erat panis, quemadmodum Verbo Dei factum est cælum, facta est terra &c. Non erat (inquit) cælum, non erat terra, ipse dixit & facta sunt. Et ego tibi dico, ante consecrationem quæ peragitur verbus ipsius Christi, non erat corpus Christi, sed ipse dixit & factum est, ipse mandavit & creatum est. Similia habet in libro de initiandis cap. 9. ubi ait: Fortè dicis, aliud video, & quomodo tu mihi asseris quod corpus Christi accipiam: hoc ergo nobis superest ut probemus, id quod accipis non esse id quod natura formavit, nempe panem, sed maiorem esse vim benedictionis quam naturæ, quia ejus benedictione natura ipsa mutatur. Virgam tenebat Moyses, projecit eam, & facta est serpens &c. De totius mundi creatione legisti, ipse dixit & facta sunt, ipse mandavit & creata sunt. Sermo ergo Christi qui potuit ex nihilo facere quod non erat, potest ea quæ sunt in id mutare quod non erat. His adde Gaudentium Brixianum tract. 2. in Exodum, cujus hæc sunt verba: Creator omnium qui omnipotentia suâ de terra panem creat, de pane rursus efficit corpus suum; & qui olim aquam convertit in vinum, vinum jam in sanguinem convertit. Idem fusiùs explicat Damascenus lib. 4. cap. 14. his verbis: Quæsit Virgo, quomodo fiet mihi istud? Respondit Gabriel Archangelus: Spiritus Sanctus superveniet in te. Tu quoque nunc quæris, quomodo panis nunc fiat corpus Christi, & vinum aqua mixtum, fiat sanguis Christi? Tibi quoque respondeo: Spiritus Sanctus superveniet, eaque efficit quæ in orationis facultatem & mentis intelligentiam excedunt. Et post pauca: Quod si quæras quo pacto id fiat, satis tibi sit audire, quod per Spiritum Sanctum id fiat. Quemadmodum ex sancta Dei Matre, per Spiritum Sanctum Dominus sibi ipsi carnem condidit, nec quidquam amplius nobis perspectum & exploratum est, quam quod Verbum Dei est verum, & efficax, atque omnipotens,

ut ea efficiat quæ nulla ratio humana præstat. Quin ne hoc quoque alienum fuerit dicere, quod vinum & aqua, in bibentis ac comedentis corpore sanguinem immutantur: Sic panis & vinum quæ ponuntur in altari, per Sancti Spiritus invocationem & adventum, mirabili modo in Christi corpus & sanguinem vertuntur.

Ultimum argumentum ex SS. Patrum auctoritate desumptum, petitur ex eo quod SS. Patres ex veritate præsentiae realis corporis & sanguinis Christi in Eucharistia, tanquam a certissimo fundamento, & notissimo fiducialculo, argumentantur contra varios hereticos ad illorum errores confutandos. Sic Hilarius 8. de Trinit. probat contra Arianos, Patrem & Filium esse unum, non tantum unitate voluntatis & affectus, sed etiam unitate reali & naturalis; quia nos cum Filio unum efficiamus, realiter naturali conjunctione corporum, in Eucharistia sacramento: Verè (inquit) abo dominum & verbum carnem sumimus, naturamque carnis suæ sacramentum nobis admiscuit. Et paulo post: Hæc nobis ideo commemorata sunt, quia voluntate tantum unitate heretici Personas Divinas unitas interpretantur, & ad id exemplum unitatis nostræ Deo utuntur: quasi nobis ad Filium voluntate tantum religionis unius, nulla per sacramentum carnis naturalis communionis proprietate indulgetur. Item Similiter lib. 2. contra hereses cap. 2. probat contra Gnosticos, Christum venisse in vera carne, quia (inquit) alioquinque calix Eucharistiae communicatio sanguinis ejus esset, neque panis frangimus, communicatio corporis ejus. Sanguis enim non est, nisi à venis & carnibus, & artem quæ est secundum hominem, substantia. Item Irenæus, Cyrillus Alexandrinus, Gregorius Nyssenus, alijque Patres, simili argumentatione tunc ad probandam carnis resurrectionem, cujus semen accipimus, & ius ad illam spectabile, per conjunctionem realem corporis nostri cum corpore Christi, quæ fit in sacramento Eucharistiae, quod idcirco resurrectionis seminis & immortalitatis antidotum, à SS. Patribus appellatur.

ARTICULUS V.

Ratio Divi Thomæ exponitur.

Res rationes seu congruentias, ad ejusdem veritatis Catholicæ confirmationem adducit D. Thomas hic quaest. 75. art. 1. quarum prima, & præcipua, desumpta ex figuris Eucharistiae quæ fuerunt in antiqua lege, potest disponi. Si Eucharistia sit tantum lignum, figura corporis Christi, nec ipsum continent, non erit præstantior, in ratione sacramenti, quam manna, vel agnus paschalis, aliæque legis sacramenta: Sed hoc dici nequit. Ego Minor pater, umbra enim & figuræ sunt quæ nobilius & inferius corpore figurato: panis autem, & agnus paschalis, erant umbrae dignæ Eucharistiae, ut passim docet SS. Patres, ut enim Origenes hom. 7. in lib. Numer. Tunc in antiqua erat manna cibis: nunc autem in specie carnis etiam est verus cibus. Et Hieronymus in cap. 1. Epistolæ ad Titum: Tantum interest inter panem propositionis & corpus Christi, quantum inter umbra & veritas.